

י"ד בשבט תשפ"א, 27.1.2021

גיליון מס' 745

פרשת בשלח

מלחמה לה' בעמלק

מאת יואב איתן. קבוצת יבנה

בזמן הקצר שבין יציאת מצרים לקבלת התורה, הצליח עמלק להתארגן ולהגיע מהנגב למדבר סיני כדי לתקוף את ישראל. התורה מתארת כיצד שילוב התגוננות צבאית עם עזרה ניסית הדפו את המתקפה,

(שמות יז) וַיבֹא עַמְלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וַיֵּצֵא הַלָּחֶם בְּעַמְלֵק מִחֹר אֹנְכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמִטָּה הָאֶל־הַיָּם בְּיָדִי. וַיַּעַשׂ יְהוָה כְּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק וּמֹשֶׁה אָהָרֹן וְחֹזֵר עִלּוֹ רֹאשׁ הַגִּבְעָה. וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרַת יִשְׂרָאֵל וְכֹאשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבְרַת עַמְלֵק... וַיַּחֲלֵשׁ יְהוָה אֶת עַמְלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב.

בסיום המלחמה נצטווה משה רבינו במצווה מיוחדת,

(שם) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֵאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוָה כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זֵכֶר עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם. וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נָסִי. וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל נֶס־יְהוָה מְלַחֶמָה לַה' בְּעַמְלֵק מִדָּר דָּר.

עמים רבים יצאו להילחם בישראל, אך לא אחד מהם 'זכה' להתחייבות הקב"ה למחיית זכרו כעמלק, ולכן רבותינו לא ראו במלחמת זו מלחמת 'רגילה' אלא 'מלחמת דת' כנגד המונותאיזם העברי. היה זה ניסיון כוחני ראשון לקטוע את צמיחתו במטרה למנוע הפצת ערכיו בין עמי תבל. עמלק יזם מלחמה בקב"ה ובסולם הערכים הכלל אנושי שניסה להנחיל לאנושות בדרך צווי מצוות לישראל, כדוגמת מצוות המילה,

(במדבר רבה יג) "גאות אדם תשפילנו" (משלי כט, כג) זה עמלק שנתגאה על הקב"ה בחרופיו וגדופיו שהיה משליח זמורה אל אפו והיה נוטל זכרותן של ישראל וזורק כלפי מעלה ומחרף ומגדף ואומר בזו חפצת? ההוא דאמר "ויזנב בך" שהכם מכת זנב.

את מלחמתו השפלה כוון עמלק דווקא לעת הזאת, בה העם שנמלט מבית העבדים עשה את צעדיו הראשונים. בפיקחותו תקף את הנחשלים ודווקא בשלב רגיש זה, והתורה מלמדת כבר באירוע שקדם למתקפה כי צדק בתיזמונה,

(שמות יז) וַיִּסְעוּ כָל־עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַר־סִין.. וַיַּחֲנוּ בְּרִפְיָדִים וְאִין מִיָּם לְשֵׁתֵת הָעָם. וַיָּרֶב הָעָם עִם מֹשֶׁה... וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מַה תְּרִיבוֹן עִמָּדִי מֵה תִּנְסוּן אֶת ה'... וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מִסָּה וּמִרִיבָה עַל רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתָּם אֶת ה' לֵאמֹר הֲיֵשׁ ה' בְּקִרְבָּנוּ אִם אֵין.

על מצבו הקריטי של העם באותה עת ניתן ללמוד גם מדברי משה לפני מותו, בעת שצווה את ישראל על מצוות 'מחיית זכר עמלק',

(דברים כה) זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עַמְלֵק בְּדֶרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. אֲשֶׁר קָרַד בְּדֶרֶךְ וַיִּזְגַּב בְּךָ כָּל הַנְּחָשִׁים אֲחֵרֶיךָ וְאֶתְּהָ עֵינֶיךָ וַיִּגַע וְלֹא נָרָא אֶל־הֵימָּה. וְהָיָה בְּהִנִּיחַ ה' אֶל־לְהִיךָ לְךָ מִכָּל אִיבֵיךָ מִסְבִּיב בְּאַרְץ אֲשֶׁר ה' אֶל־לְהִיךָ נָתַן לְךָ נַחְלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת זֶכֶר עַמְלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם, לֹא תִשְׁכַּח.

יתכן ובמילים "עייף ויגע" רמז משה לחולשה ביראת א-לוהים, לרצון לנסות את ה' בטענה כאילו למרות הניסים הגדולים שעשה על הים והמשכם בנס יומי של אספקת מן, כעת עזבם לבד במדבר ללא מים.

בעת החדשה, טרח הרש"ר הירש למנוע טעויות מוסריות בהבנת המצווה המיוחדת הזו, והדגיש בפירושו לתורה כי ישראל לא נצטוו ללחום בעמלק מיוזמתם, שהרי "מלחמה לה' בעמלק". ישראל נצטוו על "תמחה את זכר עמלק", וכך כתב,

(שמות יז) לא עמלק, אלא זכרו ותהילתו של עמלק הם הגורמים רעה לעתידה המוסרי של האנושות.. כל זמן שספרי הזיכרונות של האנושות יקשרו כתרי תהילה לראשם של גיבורי חרב.. יביטו דורות הבנים בהערצה אל אותם בעלי הזרוע. זכרם יעורר את הרצון להידמות להם במעשי אלימות ותהילה.

וכך ביאר את המצווה המוטלת על עם ישראל,

ממשלת עמלק תימוט לנצח רק בזמן שתורת המוסר הא-להית תיעשה למידה היחידה לכל באי העולם.. השגחת הקב"ה בהיסטוריה, כל עצמה איננה אלא מלחמה בעמלק עד סוף הדורות.. מלחמה על כל דבר בלתי א-להי ובלתי אנושי בעולם.

הלוואי ונזכה.

יואב איתן נשוי לניצה ושניהם הורים לשלושה. חבר קבוצת יבנה. עובד בענף הלול והמדגרה. לומד מחשבת ישראל.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il